

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΕΚΘΕΣΗ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΜΕ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ (15277)-ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ**

ΘΕΜΑΤΑ (+ ΤΘ 15277)

ΘΕΜΑ 1 (απαντημένο από ΙΕΠ)

α) Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις της πρώτης στήλης με το ονοματεπώνυμο της εικαστικού στη δεύτερη στήλη. (Μια από τις προτάσεις της πρώτης στήλης αντιστοιχεί στην τελευταία επιλογή της δεύτερης στήλης)

1-γ, 2-β, 3-ε, 4-α, 5-δ

β) Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο τα ερωτήματα στην αρχή του Κειμένου 1 συμβάλλουν στην οργάνωση των νοημάτων του και στην εισαγωγή στο θέμα.

Τα ερωτήματα λειτουργούν ως στοιχείο συνοχής, καθώς εισάγουν στο βασικό θέμα του κειμένου. Θέτουν εν ολίγοις όλους εκείνους τους προβληματισμούς, οι οποίοι θα σχολιαστούν στη συνέχεια από τις τέσσερις εικαστικούς. Επίσης, η εισαγωγή στο θέμα γίνεται με τρόπο που δημιουργεί προβληματισμό από την πλευρά της δημοσιογράφου και κεντρίζει την περιέργεια του αποδέκτη του μηνύματος, ώστε να διαβάσει με ενδιαφέρον τις απόψεις των εικαστικών που διατυπώνονται στη συνέχεια του κειμένου.

γ) Να εντοπίσεις τρία (3) παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στις απαντήσεις που δίνουν οι εικαστικοί (μονάδες 9) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στο κείμενο (μονάδες 6).

Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής περιπτώσεις:

- επανέρχονται ισχυρότερα στην ψηφιακή σφαίρα
- αναμόχλευση στερεοτυπικών αντιλήψεων
- υιοθετούν ένα πιο αρρενωπό προφίλ
- οι πιο γνωστοί «εικονικοί» προσωπικοί βοηθοί
- το πώς έχει «εκπαιδευτεί» (training) δημιουργώντας τελικά ένα πορτρέτο μας

- «Από τη λάσπη και τη ζύμωση της υπερπληθώρας των data που βαλτώνουν σε αχανείς ψηφιακούς κόσμους, έχουμε αναθέσει στις μηχανές να πλάσουν γρήγορα γρήγορα...»

Αξιοποιείται η συνυποδηλωτική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας που απευθύνεται στο συναίσθημα του δέκτη και όχι στη λογική του. Ενεργοποιείται η φαντασία του και τα μηνύματα του κειμένου μεταδίδονται με πιο παραστατικό τρόπο. Τέλος, με τη συγκεκριμένη λειτουργία της γλώσσας οι ιδέες προβάλλονται έτσι ώστε να δημιουργείται ερέθισμα για προβληματισμό στον/στην αναγνώστη/αναγνώστρια, καθώς ο τρόπος με τον οποίο δηλώνονται είναι έμμεσος και όχι άμεσα δηλωτικός και πληροφοριακός.

ΘΕΜΑ 2

Η Φωτεινή Βεργίδου στο Κείμενο 1 αναφέρει, μεταξύ άλλων, πως «οι γυναίκες που καταλαμβάνουν θέσεις εξουσίας υιοθετούν ένα πιο αρρενωπό προφίλ». Η τάση αυτή φαίνεται να βασίζεται σε στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τα φύλα και δρα εις βάρος τους. Σε ένα άρθρο που πρόκειται να δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να αναπτύξετε τα αίτια που γεννούν και διαιώνίζουν τα έμφυλα στερεότυπα καθώς και προτάσεις για την ισότιμη αντιμετώπιση των φύλων.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο

Ύφος: απλό, σοβαρό, αντικειμενικό, προσιτό

Γλώσσα: προσιτή (για τη μαθητική κοινότητα), προσεγμένη (χρήση παθητικής σύνταξης), γ' ρηματικό πρόσωπο (για αντικειμενικότητα, ουδετερότητα), α' πληθυντικό πρόσωπο (για να ενταχθεί ο πομπός μέσα στο ευρύτερο σύνολο)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑΤΟΣ:

Γενεσιουργά αίτια έμφυλων στερεοτύπων:

- Οι πατριαρχικές αντιλήψεις με τις οποίες ανατρέφονται/γαλουχούνται τα παιδιά οδηγώντας στην ακούσια υιοθέτηση και αναπαραγωγή στερεοτύπων στην ενήλικη ζωή τους.
- Η επιβολή συγκεκριμένων συμπεριφορών/ δραστηριοτήτων/ παιχνιδιών που ανταποκρίνονται στην εικόνα των γονέων για τους ρόλους των φύλων και εμποδίζουν την ανάπτυξη της ξεχωριστής προσωπικότητας των παιδιών.
- Η πίεση που ασκεί η κοινωνία στη γυναίκα και οι πολλαπλοί ρόλοι που καλείται να επιτελέσει (σύζυγος, μητέρα, εργαζόμενη) πολλές φορές την οδηγούν σε παραίτηση και συμβιβασμό. Αντίστοιχη πίεση ασκείται, βέβαια, και στους άνδρες οι οποίοι καλούνται από πολύ μικρή ηλικία να απαρνηθούν την ευαίσθητη πλευρά τους, ώστε να γίνουν

δυναμικοί και να είναι ικανοί να επωμιστούν τα οικονομικά – κατά κύριο λόγο - βάρος της οικογένειάς τους.

- Οι έμφυλες διακρίσεις στην αγορά εργασίας που δημιουργούν ανταγωνιστικό κλίμα. Συνήθως, οι γυναίκες έρχονται αντιμέτωπες με τη διπλή μισθολογική κλίμακα και με τη δυσπιστία των εργοδοτών όσον αφορά στην κάλυψη κάποιας διοικητικής θέσης. Έτσι, χρειάζεται να καταβάλλουν τη διπλάσια προσπάθεια σε σχέση με τους άντρες συναδέλφους τους, ώστε να αποδείξουν την αξία τους ακόμα και αν έχουν όλα τα απαιτούμενα προσόντα.
- Τα ΜΜΕ, λόγω της οικουμενικής τους εμβέλειας, δρουν καταλυτικά στη διαιώνιση των στερεοτύπων, καθώς επηρεάζουν /διαμορφώνουν τη σκέψη των ανθρώπων με τα απαρχαιωμένα πρότυπα που επιμένουν να προβάλλουν σχετικά με τους ρόλους των δύο φύλων (π.χ στις διαφημίσεις).
- Μαζοποίηση, παθητικοποίηση, εφησυχασμός → Οι άνθρωποι βολεύονται με όσα παρουσιάζονται ως αυταπόδεικτες αλήθειες και, χωρίς ίχνος κριτικής ικανότητας, υιοθετούν αβασάνιστα στερεοτυπικές αντιλήψεις εντείνοντας το πρόβλημα.
- Ελλιπής ενημέρωση – χαμηλό μορφωτικό επίπεδο – έλλειψη παιδείας
- Τα στερεότυπα αναπαράγονται, εκτός από το οικογενειακό περιβάλλον, και από το σχολικό (π.χ απαρχαιωμένα σχολικά βιβλία).

Τρόποι αντιμετώπισης έμφυλων στερεοτύπων:

- Παροχή σωστής ενημέρωσης από τους φορείς κοινωνικοποίησης (οικογένεια, σχολείο, παρέες συνομηλίκων, αθλητικές ομάδες, ΜΜΕ κ.λπ).
- Καλλιέργεια ανθρωπιστικής παιδείας, ώστε να απαλλαγεί ο άνθρωπος από τις προκαταλήψεις.
- Καλλιέργεια σεβασμού στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια - αποδοχή του διαφορετικού.
- Αμφισβήτηση των παγιωμένων αντιλήψεων.
- Συνειδητοποίηση της σοβαρότητας της κατάστασης από το ίδιο το άτομο – προσωπική αναζήτηση/ έρευνα - αλλαγή στάσης ζωής.

ΘΕΜΑ 3

α) Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 2 «Η ζωή της ...τόσο πολλές», να χαρακτηρίσετε το είδος της αφήγησης σε σχέση με τη συχνότητα των γεγονότων και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (Μον. 10) β) Να χαρακτηρίσετε τον λόγο ολόκληρης της πρώτης παραγράφου ως μικροπερίοδο/ βραχυπερίοδο ή μακροπερίοδο και να σχολιάσετε το επικοινωνιακό αποτέλεσμα της χρήσης του. (Μον. 10)

α) Θαμιστική αφήγηση: Αφήγηση για μία φορά αυτού που στην ιστορία συνέβαινε κατ' επανάληψη. Χρήση χρόνου Παρατατικού που δηλώνει διάρκεια στο παρελθόν (π.χ εκπεμπόταν, συγχωρούσε, έπλεε, φύλαε κ.λπ). Αποδίδονται περιληπτικά τα

επαναλαμβανόμενα γεγονότα των παιδικών χρόνων του κοριτσιού (αίσθημα φόβου, απορριπτική συμπεριφορά πατέρα και μηδενική εκδήλωση τρυφερότητας από πλευράς του).

β) Βραχυπερίοδος/ Μικροπερίοδος λόγος:

Η παράγραφος αποτελείται από μικρές σε έκταση προτάσεις οι οποίες συνδέονται κατά κύριο λόγο παρατακτικά (π.χ. «Η ζωή της ήταν όλη χτισμένη με το φόβο του μπαμπά. Από τα μάτια του πατέρα της εκπεμπόταν όλη η μαγεία και ο πανικός της ζωής της.», «Μόνο που χαμογελούσε πολύ σπάνια. Φύλαε τα χαμόγελά του σαν χάντρες μες στις μικρές χούφτες της... Μα δεν μάζεψε ποτέ τόσο πολλές.»). Η χρήση του βραχυπεριόδου λόγου από την συγγραφέα, φανερώνει την επιδίωξή της να μιλήσει με τρόπο λιτό, απλό και κατανοητό για τον φόβο που ένιωθε το κορίτσι (Περίσσιο) για τον πατέρα της, την συναισθηματική του αποστασιοποίηση από εκείνη αλλά και τις ενοχές που της δημιουργεί αυτή του η στάση. Έτσι, εκτός από τη ζωντάνια και την αμεσότητα που προσδίδεται στο κείμενο με τον κοφτό/ σύντομο λόγο, προκαλείται και το συναίσθημα της συμπόνιας στον αναγνώστη για τα δύσκολα παιδικά χρόνια του κοριτσιού.

ΘΕΜΑ 4 (απαντημένο από ΙΕΠ)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές σε χωρία του Κειμένου 2 και με βάση τα κοινωνικά στερεότυπα του παρελθόντος τη στάση που φαίνεται να έχουν τα μέλη της οικογένειας απέναντι στην ηρωίδα (μονάδες 10). Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να νιώθει ένας άνθρωπος τον οποίο η οικογένεια του αποκαλεί και θεωρεί «Περίσσιο» (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 150-200 λέξεις.

Για το πρώτο ερώτημα οι μαθητές/-τριες καλούνται να εκφράσουν ελεύθερα τις προσωπικές τους απόψεις, βασισμένες σε συγκεκριμένα χωρία του κειμένου. Ενδεικτικά αναμένεται να αναφερθούν τα εξής:

Η ηρωίδα ζει μέσα σε ένα περιβάλλον απόλυτης απόρριψης, το οποίο καλλιεργείται από όλα τα μέλη της οικογένειάς της. Στην κοινωνία του περασμένου αιώνα, που θεωρούσε τον άντρα κυρίαρχο και ένα ον ανώτερο σε σχέση με τη γυναίκα, το νεαρό κορίτσι δέχεται μία ανίερη κακοποίηση από το οικογενειακό της περιβάλλον, το οποίο είναι απόλυτα εναρμονισμένο με τις κοινωνικές αντιλήψεις περί φύλων.

Αρχικά είναι ο **πατέρας** της, από τον οποίο εκπορεύεται όλο το κακό που κατατρώχει τη ζωή της («Η ζωή της ήταν όλη χτισμένη... και ο πανικός της ζωής της»). Αποτελεί την απόλυτη αρχή και ασκεί πάνω σε όλη την οικογένεια τον απόλυτο έλεγχο. Η ηρωίδα ζει μέσα στον φόβο της πατριαρχίας και των ενοχών που η στάση του πατέρα δημιουργεί στην ψυχή της μόνο και μόνο επειδή γεννήθηκε κορίτσι. («Ο μπαμπάς βέβαια δεν τους συγχωρούσε ότι ήταν κορίτσια... έπρεπε να το θεωρούν φυσικό» και «Από πολύ μικρή πληροφορήθηκε... δυσανεσθημένος μαζί της»). Μέσα του κυριαρχεί ο θυμός γι αυτήν που δεν γεννήθηκε αγόρι, ένας θυμός αρρωστημένος που τον οδηγεί ακόμη και στην προσωρινή εγκατάλειψη της

οικογένειάς του. («Όταν το ‘παν πως απόκτησε μια ακόμη κόρη θύμωσε... αλλά και από την πόλη»). Αποφεύγει ακόμη και την παραμικρή ένδειξη τρυφερότητας, ακόμη και ένα χαμόγελο που θα γλύκαινε την ψυχή της. («Φύλαε τα χαμόγελά του σαν χάντρες... μα δεν μάζεψε ποτέ τόσο πολλές»).

Η **μητέρα** της συμμαρξίζεται τον θυμό του συζύγου της και αποποιείται την αγάπη της για την μικρότερή της κόρη («Η μαμά δεν είχε κανένα λόγο... εξαιτίας της έχασε τον μπαμπά για οκτώ μήνες»). Τηρεί την ίδια ακριβώς παγερή στάση και τη θεωρεί ένοχη για τη διατάραξη της οικογενειακής της γαλήνης.

Ακόμη και οι **αδελφές** της συσπειρώνονται γύρω από τον πατέρα και την μητέρα και συναινούν στο ότι το κοριτσάκι αυτό ήταν κάτι περιττό στην οικογένειά τους. Αντί να προστατέψουν ενστικτωδώς το πιο αδύναμο μέλος της οικογένειάς τους, νιώθουν μια αρρωστημένη χαρά βλέποντας την ψυχική του καταρράκωση και συνεχίζουν και αυτές την κακοποίηση («Αυτά τα μάθαιναν με πολλή χαρά... πως τούτο το παιδάκι ήταν περίσσιο»).

Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα οι μαθητές / τριες μπορούν να απαντήσουν, όπως επιθυμούν, βασισμένοι/ες στα προσωπικά τους βιώματα, διαβάσματα ή και πεποιθήσεις. Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή και σωστή, αρκεί να δίνεται με σαφήνεια, ακρίβεια και τεκμηρίωση.